

Utazás a Dauerwald hazájába

A mára több mint egy évtizedes német–magyar szakmai barátság gyümölcseként idén is megszervezésre került egy szakmai tanulmányút Turingiába, illetve Bajorországba. A program szervezése dr. Andreas Niepagen, Ulrich Mergner és Keresztes György nevéhez fűződik. Első alkalommal 2007-ben a Budapesti Erdőgazdaság szakemberei vettek részt – a sűrű szakmai programmal megszervezett – tanulmányúton. Az idén már hat erdőgazdaság mérnökei és erdészei vettek részt az utazáson.

A rendezvény 2019. június 23-tól 28-ig tartott. Az első nap nagy része utazással telt. A szakmai programokat öt napba sűrítették. Először a turingiaiak vendégszeretét élveztük, míg a harmadik nap estéjétől a bajor kollégák láttak vendégül bennünket.

Hétfőn a Thüringiai Államerdészet (ThüringenForst) Erfurt-Willrode-i Erdészetét látogattuk meg. Vendéglátónk dr. Chris Freise erdészetvezető volt. Legelőször az erdészetre jellemző számadatokat osztotta meg velünk, illetve kitért arra, hogy az elmúlt két aszályos év csapadékmennyisége 300 mm körül mozgott, ami a sokéves átlag fele. Emiatt már nemcsak a luc- és az erdeifenyő, de már bükk állományok száradásával is számolniuk kell.

Az Erdészet területén a múlt században hatalmas véghasználati területek voltak, a nagyobb városok – pl. Arnstadt – iparifa-igényeinek kielégítése volt a cél. Az ezredforduló óta teljes fordulatot vett a szemléletük, a közeli városok turisztikai igényeinek kielégítése mellett a tartamos erdőgazdálkodás és az értékes választékok termelése került a szakmai célkeresztbe.

A jelenlegi szemléletüket a délelőtt előrehaladtával négy egyre idősebb bükkös főfafajú állomány átalakításán mutatták be, kiemelve a bennünk végzett gyéritésszerű műveletek erélyét és minőségét.

A mondottakat összefoglalva az örökerdő-gazdálkodás során a gazdálkodás célja, hogy minél rövidebb idő alatt a javafák vastagodása és értéknövekedése minél nagyobb mértékű legyen. Az erdőnevelés nem az újulatra, hanem a javafákra koncentrál, a kísérő fák pedig harmadlagosak.

Vendéglátónk egy példán keresztül vezette le számunkra nézőpontjának értelmét: az ottani árak szerint a segítőfák kitermelési költsége a forwarderes közléssel együtt 75 EUR/m³ körül mozog, viszont ennek a faanyagnak az értéke 50 EUR/m³. A javafák faanyagának átlagos értéke viszont 300 EUR/m³.

Az Erdészet műemléki épületegyüttesét megismerve kis erfurti városnézésre invitált bennünket Stefan Baier, a turingiai minisztérium (Thüringer Ministerium für Infrastruktur und Landwirtschaft) képviselője.

Kedden a gehreni régióban folytak a szakmai programok. Délelőtt a Thüringiai Államerdészet erdőfeltárási koncepcióját és a turingiai erdők feltártságát mutatta be nekünk Stefan Peschel, a Gehreni Erdészet vezetője.

Gréderes útkarbantartás (Fotó: Bán Imre)

A gazdálkodásuk egyik alapköve a jó minőségű erdei utak (jellemzően 24–25 fm/ha) építése és fenntartása, ezen felül 40–45 méterenként közelítőnyomok létesítése, melyek végig fellelhetőek az utak mentén. Számos útépítéssel kapcsolatos információt osztott meg velünk, többek között a tervezett és használaton kívül helyezett utakról, az új utak építési költségéről, illetve a régiók fenntartási költségeiről. Céljaik között szerepel a feltártság országos szinthez képest is jelentős növelése (+3 fm/ha). Az ebéd előtti órában az utak fenntartási munkálatait saját szemmel is láthattuk.

Ebéd után a Kickelhahn nevű hegyen zajlottak a szakmai – elsősorban közjóléti – programok Hagen Dargel, a helyi erdészet (Frauenwald) vezetőjének irányításával, melyek során többek között Goethehez kapcsolódó történelmi helyszínen jártunk, egy vadászati múzeumban. A múzeum után egy kilátóból szemlélhettük meg a tájat, az erdészeti tevékenység hatását (nincs vágásterület, számos fenyves erdőben egyre nagyobb arányban eluralkodik a lomb). A környéken a vezetőnkkel váltottunk néhány szót a régióban elterjedt vadászati szokásokról és elvekről, illetve megmutatta az Erdészet legidősebb lucfenyvesét.

Szerdán egy rövid programmal kezdődött a nap, mely során a faanyag-felvétel helyi módját mutatták be. Egy

Közelítőnyom (Fotó: Pálkás Ákos)

duálkamerás nagy teljesítményű, ledvakukkal ellátott kamera segítségével panorámaképet készít a szakember egy máglyáról, melyet egy monitoron poligonok formájában megjelenít, majd a pontatlanságokat manuálisan javítja és a máglya egyéb tulajdonságait betáplálva felvételezésre kerül a faanyag. A régió kitermelt faanyagának 90%-át így vételezik fel.

Következő vendéglátónk, *Lars Wollschläger* erdészetvezető mutatta be a Heldburgi Erdészet jellemzőit: Tübingia legdélebbi erdészete, itt fokozódik az északabbi erdészetekre is jellemző fenyőpusztulás, így céljuk a tölgy (jelenleg 24%) mennyiségi és minőségi fenntartása, klímarezisztens erdőállományok létrehozása.

Négy erdőrészletben jártunk a nap folyamán és mindben a tölgyé volt a fő szerep. Ezekben az állományokban csak a javafákra koncentrálnak, az újulat szerepe másodlagos, az utolsó kitermelésre szánt öreg egyedek eltávolítását megelőzően így is 2–4 méteres újulattal számolnak. Ápolási munkákat csak ritkán végeznek, a tölgy érdekében, a bükk, illetve a helyenként megjelenő gyertyán kárára. Az új javafák pedig 8–10 méter magas állományban kerülnek kiválasztásra, addig a természetes folyamatoké a fő szerep. Az elegyes tölgyesek-

2–4 méteres természetes újulat Ebrachban (Fotó: Kincses Miklós)

gió kielégítésére irányul (3–5 km távolságra!). Ezekkel a drasztikus módszerekkel tudták elérni, hogy a területük ne legyen nemzeti park (amiben a faanyagtermelés teljesen leállt volna), amire irányuló törekvés már régóta fennáll.

A nap folyamán idős, szemet gyönyörködtető bükkös rezervátumokban is jártunk, melyek élőfakészlete meghaladta a 800 m³-t hektáronként.

Egy kis interaktív programot – jelölési gyakorlatot – is szerveztek a számunkra, amely során bükkösökben kellett kiválasztanunk a kitermelhető egyedeket (a rönköknél minden minőségosztálynak megvan a saját maximális átmérője, mely felett hagyásfákká válnak, a beteg fákat automatikusan hagyásfának titulálják). A program elgondolkodtató volt és számos békés vitát eredményezett. A szakmai programok közepette kellemes lazulást jelentett a néhány éve épült, ebrachi lombkorona-tanösvény meglátogatása.

Az utolsó napon délben indultunk haza, így csak dél előtt volt szakmai program. A korai órákban *Gerd Huber* erdészetvezető mutatta be az Ebrachi Erdészet Szolgáltató Központját (Servicestelle), majd *Andreas Friedel* kerületvezetővel és fiatal kollégájával *Julian Schendellel* jártuk be a kerületeiket. Julian egy viharkárosított bükk állományt mutatott be. Andeas erdei jóval „tisztább” képet mutatott (kevesebb holtfa), mint az előző napi állományok és mentalitása nagyban hasonlított a miénkhez. Egy kezelt, illetve egy 15 éve kezeletlen bükkös-tölgyes állományt volt alkalmunk összehasonlítani, láthattuk a kezelések pozitív hatását (a kezeletlen állományban az elbükkösödés, illetve az újulat teljes hiánya volt jellemző).

A vadgazdálkodással kapcsolatban a meglátogatott erdészetek hozzáállása hasonló. Régebben kénytelenek voltak az újulatfoltokat bekeríteni, de ezt a költséget az ápolási költségek mintájára erősen redukálni akarták. Jelenleg a területeiket intenzíven vadásszák. Legnagyobb kárt az őz okozza. Kerítést csak elvétve találtunk, vadkárt csak néhol, azt keresve láttunk.

Zárszóként még érdemes megemlíteni, hogy a német kollégák szaktudása nem magasabb, mint a miénk, képzettségünk nem rosszabb. Az erdeink között jelentős különbség nincs. Az örökerdő-gazdálkodás effektív alkalmazása alapvetően egy speciális szemléletet igényel. Az ilyen tapasztalatok, a működő példák megtekintése és megismerése egy lépéssel közelebb hozhat minket ehhez a szemlélethez.

Aczkov Szlávko erdőművelési előadó,
Budapesti Erdőgazdaság Zrt.

Faanyag felvételezésére használt eszköz (Fotó: Pálinkás Ákos)

ben vörös-, illetve erdeifenyő és a bükk volt jellemző, sajnos náluk is tizedeli a körist a gombás hajtáspusztulás.

A szerda estét már Bajorországban töltöttük, ahol egy rövid előadás mellett élvezhettük a helyi vendégszeretetet. Másnap az előadásban említett témákat gyakorlatban is szemügyre vehettük. Fő házigazdánk *Ulrich Mergner* a Bajor Államerdészet (Bayerische Staatforsten) Ebrachi Erdészetének vezetője volt.

A tübingiai kollégákhoz képest enyhén eltér az erdőgazdálkodási irányvonaluk. Ebrachban a lombosfa állományok aránya már 60%. Náluk is fontos a folyamatos erdőborítás (a lombos állományokban kizárólagos), de emellett a természetvédelmi igények kielégítése lényegesen magasabb szinten áll.

Erdőikben kis rezervátumok, farefúgiumok (Trittsteine) és biotóp fák tarkítják az állományt számtalan élőlénynek biztosítva élőhelyet és táplálékot. A holtfamennyiség ezen felül 20–40 m³/ha, ez abból is adódik, hogy a fák koronáját gyakran a területen hagyják, sokszor csak a törzs kerül értékesítésre, főként ipari céllal. A tűzifatermelésük csak a ré-